LUNDBLAD

KRONPRINS
JOHAN BAPTIST JULIUS
LEFVERNE

1810

Anteckningar
till
Prinsens af Ponte Corvo,
Sveriges utkorade Kronprins,
JOHAN BAPTIST JULII,
Lefverne.

Med Porträtt.

ÖREBRO,
Tryckt hos N. M. LINDH, 1810.

Vid betraktandet af så märkvärdiga krig som de förflutna, dröjer uppmärksamheten så naturligen vid de män, hvilka förekomma såsom driffjädrar till så stora verkningar. Fältherrestorheten har alltid ett eget intresse, som ingen annan förtjenst, intet annat slag af utmärkta talanger eller sällsynt verksamhet är i stånd att uppväcka och underhålla. Detta intresse uppkommer af samma grund, som gör att den krigiska förtjensten har så mycket lockande för män af stora själsförmögenheter och stora begär, och just derföre synas store män mycket större, långt mäktigare, i spetsen för en armé, ofta också blott för ett regemente.

Alla folkslags och tiders sätt att bedömma och prisa stora Fältherrar har varit och är detsamma. Storheten och följden af deras bedrifter äro orsaken härtill, men utgöra icke enda måttstocken. Hannibals och Dauns namn glänsa tillika med Scipios och Fredric den Stores, fastän de lågo under,

 och

och Luxenburgs segrar hafva icke kunnat fördunkla Wilhelms af Oranien ära.

Ålderdomens mesta Fältherrar och de Franske, bildade sig i fria stater och hafva också öfverträffat sina motståndare. De utnämndes icke inom ett visst stånd och för vissa förhållanden. Segrare var nästan alltid Romaren i sitt fria tillstånd, och så var det med Fransmannen, med den åtskilnad att Frankrike som Monarkisk stat bibehåller och ökar glansen af sina fordna segrar. Sedan revolutionens början hafva Franska Generalerne framför alla andra gjort sig utmärkte och hafva alltid öfvervunnit dem, med hvilka de stridt om äran och friheten. Men Franske fältherrarne äro också ett urval af Franska nationens och andra folkslags ypperste män; de allierades fältherrar deremot voro och äro — man kan knappt säga — kärnan af Prinsarne och Adelsståndet. Derföre är det icke underligt, att Kejsar Napoleon var en ypperligare fältherre än den oerfarne Alexander, ty han var sjelf skapare till sin

egen

egen storhet och han danade sig till fältherre, då Alexander blifvit född Kejsare, och således äfven född till sitt rikes General.

Likväl gifves många fältherrar, som af sin samtid anses för stora Generaler, men icke äro det, och många, som blott genom andras talanger derföre blifvit ansedde. Derföre gäller det ofta hos dem det gamla ordspråket, *alter tulit honores*, hvilket icke är att förundra sig öfver, ty huru mångfaldiga och lätta äro icke på ärans bana bländelserna? Den som hos det ena århundradet gäller för en stor och utmärkt Fältherre, af honom afdrager det andra den lysande masken och visar honom i sin sanna skapnad. Ludvig XIV:s samtid ansåg honom för en stor Man, en stor Fältherre, efterverlden anser honom för en vanlig menniska, finner orsaken till hans segrar hos hans stora Generaler Condé, Turenne och Luxemburg. Carl V denne sin tids mäktigaste Förste vann sina första och mest lysande segrar, såsom vid Pavia d. 25 Febr. 1525 icke genom egen tapperhet,

egen klokhet, utan genom en upprorisk Bourbon, genom Pescara, Leyva och Lannoi. Philip II, denne sin tids grymmaste och fegaste Förste, tog hedern af segren vid St, Qvintin, som dock vanns genom den olycklige Lamoralli Egmonts tapperhet, och hela hans andel i slaget bestod blott deri, att han efter dess slut visade sig i lägret.

Ingen ting är svårare och farligare än att riktigt beskrifva och bedömma stora Generaler. Huru mycken sammanhängande kunskap, ofta om det ringaste i händelsernas lopp, huru mycket afseende på allmän och individuella förhållanden och omständigheter, på tidernas och nationernas egenheter, på kulturens grad hos de personer, som närmast omgifva föremålet för beskrifningen, hvilken omständelig och nästan pragmatisk skildring af hans lefnad, af hans handlingar och bedrifter, äro icke nödvändiga för att skrifva en riktig lefvernesbeskrifning.

Johan Baptist Julius Bernadotte, Regerande Furste af Ponte Corvo, förtjenar samtidens och efterverldens er-

erkänsla och hyllning, och med samma kraft, hvarmed han verkar på dem, som omgifva honom, frambringar han de handlingar, som förkunna hans storhet. Hans utmärkta kunskaper hafva berättigat honom till en stor och allmän verkningskrets, och hans upphöjelse var en följd af dem och Franska revolutionen, utom hvilken han hade varit okänd; ty före densamma kunde ingen i Frankrike uppstiga på ärans trappor, om ej en ädel börd eller rikedomar, eller förtroende hos de Kongl. mätresserna gåfvo lycksökaren stöd. Under detta qvinliga barbari skulle Frankrike aldrig ägt en stor Moreau, en djerf Augereau, en försigtig och pålitlig Berthier, en modig Massena, en tapper och mensklig Bernadotte.

Prinsen af Ponte Corvo, föddes i Pau i Bearn den 26 Januari 1764. Hans föräldrar voro fattiga och således ur stånd att gifva honom en uppfostran, som kunde skänka hans stora själsegenskaper en tidigare bildning. Huru mycket bör han just äfven härföre värderas, att han, beröfvad denna skola för

sin själ, nödgad att tillbringa blomman af sitt lif i okunnighetens råa tillstånd, dock genom egna krafter utvecklat och skapat sig sjelf till en stor man. Vanlottad på börd, på anor och på allt annat, som kan räknas för lifvets nödvändigheter, måste han redan vid sitt inträde i verlden erfara den största motgång, den att genom föräldrars fattigdom vara utan all undervisning. Emedlertid uppväxte vår Hjelte, och föremålet för hans önskningar var att bland fäderneslandets försvarare taga ett rum. På ärans bana trodde han sig genom sin tapperhet kunna upplyfta sig ur stoftet till en högre och ädlare och för stora män mera passande verkningskrets, än den födseln honom tilldömt. Han antog derföre tjenst 1779 vid regementet Royal-Marine, hvars Öfverste var Merle d'Ambert *). Denna hans tjen-

*) Denne Grefve Merle d'Ambert dömdes den 3 Juli 1798 till döden. General Bernadotte, som hyste för denna sin fordna förman aktning och vördnad, lade sig mycket ut för hans frihet, men allt hans bemödande oaktadt, verkställdes domen.

tjenstetid är höljd af mörkrets ogenomträngliga flor, och man känner ej mer än att han 1789 ännu stod som underofficer vid detsamma.

Men nu utbröt revolutionen *). Alla stånd, dessa stängsel för förtjensters befordran, upphörde, och frihet och jemlikhet intogo deras plats. Snart såg vår Hjelte flera af sina gamla kamrater i striderna vinna ett ryktbart namn, och dessa beslöt han att taga till mönster. Med glädje skyndade han till Franska arméen och innan kort få vi se honom höljd af lagrar, prydd med segertecken

*) Att vilja utgrunda orsakerna till revolutionen är kanske ett lika så fåfängt som dåraktigt företag. Men om man betraktar denna händelse i sammanhang med de århundraden, som föregingo henne och föregående Konungars yppighet, så synes den uti sitt ursprung så naturlig, att hvem som känner historien ej måste förundra sig deröfver. Om vi vilja betrakta dess verkningar, så finna vi i dem det första märkvärdiga steg, hvarigenom Konungarne lärde vörda folkets rättigheter, och det är kanske intet historiskt problem, som tiden tydligare skall upplysa än detta.

återvända till sin födelseort. Han stridde först emot republikens fiender under General Kleber. Hans tapperhet, som skydde ingen fara, hans förundransvärda rådighet, hvarmed han fann sig i de svåraste ställningar, väckte uppmärksamhet och han befordrades till Brigadgeneral. Ej förblindad af denna medgång, som vida öfvergick hans förmodan, förblef han fast i alla skiften, stor i motgång, ännu större på branten af sin undergång. Han fortfor att gagna sitt fädernesland och befordrades till Divisionsgeneral. Österrikarnes nederlag vid Lahn, blokeringen af Maynz och i synnerhet öfvergången öfver Rhen, hvarest han var ibland de förste på bryggan, grundlade hans ära.

Utom den mängd af mindre betydande träffningar, hvari han deltog, bivistade han ock den 24 Juni 1794 med sin division slaget vid Fleurus. Följande året deltog han, som förut är sagt, i öfvergången öfver Rhen den 2 Juli 1795 vid Neuwied, och i Aug. samma år eröfrade han Altdorf. Lyckan gynnade Franska vapnen, och föremålet

let för alla Franska operationerna, blef derföre, Moreaus armé skulle förena sig med Sambre- och Maasarméen, men just som denna här stod på punkten att verkställa denna förening med General Moreaus vid Donau, just då man väntade af denna förbindelse de mest afgörande händelser, förändrade sig den ostadiga krigslyckan.

Under det Erkehertig Carl med sin venstra flygel tycktes vilja sätta sig emot Moreaus vidare framträngande vid Lech, gick han med kärnan af sin armé vid Ingolstadt öfver Donau och angrep Sambre- och Maasarméens högra flygel, som kommenderades af vår hjelte. Striden var icke mindre blodig än afgörande för Österrikarne. Efter ett motstånd, som blott hjeltar kunna göra, måste Bernadotte fullkomligen slagen, för första gången lemna fältet och segren i fiendens händer. Detta slag, så märkvärdigt i vår hjeltes historia, stod den 22 Aug. vid Teiningen. General Wartensleben hotade under detta fronten af Sambre- Maasarméen,

 un-

under det General Hotze sökte komma den i ryggen. Af sådane omständigheter tvungen måste General Jourdan, som var Franska arméens Öfvergeneral, retirera. Sedan han förlorat slaget vid Würzburg fortsattes den med en vårdslös skyndsamhet, mycket vanhederlig för Franska vapnen. Vid reträtten kommenderade Bernadotte med mycken tapperhet arriergardet.

Franska soldaterna hade genom alla slags plundringar, pressningar och genom en våldsam lättsinnighet gjordt sig så hatade, att redan under loppet af deras segrar var brist på tillräcklig tillförsel. Men nu utbröt Tyskarnes genom förskräckelsens fjättrar undertryckta hat emot dem i full låga. Man afskar dem icke blott all tillförsel, utan bönderna, i synnerhet uti Bambergska landet, tillfångatogo flera mindre afdelningar, som hade skiljt sig ifrån hufvudkorpserne och dödade dem. Fram och bakom, på alla sidor angrepos Fransmännen! de länder, hvarigenom de tågade syntes hafva upprest sig i massa. Väl uppbrände Fransmännen derföre flera byar, men

men derigenom uppretades än mer invånarne. Så högt steg förbittringen å ömse sidor. Bernadotte, vida ifrån att godkänna dessa excesser å Fransmännens sida, bjöd till att straffa hvarje utsväfning, men detta medförde ej den verkan, som han önskade, emedan alla hans andra kamrater ej uppfyllde på lika sätt menskligthetens pligter.

Följande året bivistade han Bonapartes segrande fälttåg uti Italien, och vid öfvergången öfver floden Tagliamento, utmärkte han sig mycket. General Bernadotte var vid detta tillfälle på högra flygeln. Derefter framryckte vår hjelte till Palma-Nova och tog sin ställning vid floden Torre. Följande dagen eller den 18 Mars ryckte han för Gradisca, som straxt gaf sig. Han var sjelf med sina Adjutanter i de största faror. Ibland dem, som tjente under hans fanor vid denna belägring, var Murat, nu mera Konung i Neapel.

Genom så lysande företag på Franska sidan hade Franska nationens fiender förlorat sitt mod tillika med kärnan af sina trupper och stater. Att än-

ännu mer uppväcka en ädel täflan emellan Generalerna, skref verkställande Direktorium till flere af Italienska arméens Chefer och bland dem till Bernadotte.

„Medborgare General! De tappra Divisionerna från Rhen hafva utmärkt sin förening med Italienska arméen, genom segrar, och deras anförare visat sig värdige att förena de vid ständerna af denna flod samlade lagrar med dem, som deras vapenbröder skördat vid Etsh. Ni, Medborgare General, har i synnerhet visat, att ni redan gjort er bekant med denna nya krigsteater, och de manövrer, som den fordrar. Prins Carl har vid Gradisca måst igenkänna den, hvars dristighet och skicklighet han ofta fruktat i Tyskland.“

Vid Gradisca stannade ej vår hjelte, utan gick sedermera åt Kraie, hvarest han intog hufvudstaden Laybach. Bonaparte skickade honom kort derefter till Paris att öfverlemna de segertecken, som blifvit tagna vid Peschiera. Efter sin ankomst till denna stad ville man befordra honom till Kommendant

i Mar-

i Marseille, men han ville hellre återgå till sina vapenbröder, med hvilka han förvärfvat Europas beundran och högaktning. Under detta slutades freden i Campo-Formio och det förhärjande kriget tog slut på en kort tid.

Vår hjelte, lika stor statsman, som krigare, saknade ej under freden tillfälle att tjena sitt fädernesland. Han utnämndes den 18 Febr. till Ambassadör i Wien, hvarest han så visade sin förmåga i underhandlingsvägen, att den skulle gjort den största Minister heder.

Men en händelse, som tilldrog sig den 13 April, förändrade plötsligen de fredliga utsigter, som Bernadottes skicklighet förskaffat. Bernadotte hade låtit uppsticka den Fransyska trefärgade fanan på balkongen af sitt hus, och folket i Wien blef häröfver uppbragt, gjorde uppror, stormade hotelet. Bullret tilltog så, att, om icke militären hastigt kommit till hjelp, Bernadottes lif sväfvat i yttersta fara. Fanan nedrefs dock af folket, huset plundrades, och det var med möda Bernadottes lif frälstes. Österrikiska Kejsaren

ren lofvade all möjlig satisfaktion, men som den uteblef, fordrade Ministern sitt pass. Grefve Saurdau och Baron Degelman använde all deras vältalighet för att förmå honom blifva qvar; men som satisfaktionen uteblef, afreste han till kongressen i Rastadt och derifrån till Paris. Uti de förklaringar och rapporter, som han utgaf till sitt försvar, talar vår Hjelte med mycken aktning om Kejsar Frans II, men tillskrifver hela händelsen Baron Thugut. Då han ankom till Paris erböds honom ett militäriskt befäl, som han vägrade att antaga, likasom Ambassadörskapet i Haag. Förtrytelsen lågade i hans bröst och en lysande upprättelse var hans enda föremål. Under detta intogs Hjelten af ett icke mindre för sin yttre än hjertats skönhet utmärkt fruntimmer i Avignon, syster till Josef Bonapartes gemål, vid namn Bernardine Eugenie Clary.*)

Kort

*) Hon hade forut varit förlofvad med General Duphot, som var född i Lyon, utmärkte sig i synnerhet i fälttågen 1794, 95, 96 uti Italien, och vid ett upplopp i Rom blef mördad.

Kort efter utbröt kriget och ifrån kärlekens armar måste han kasta sig i krigets faror. Han var utnämnd till Chef för observations-arméen. Denna här bestod blott af 12000 man, med hvilken man ej kunde uträtta stora saker emot en slug, öfverlägsen och erfaren fiende.

I samma ögonblick som Jourdan gick öfver Rhen, öppnade vår Hjelte sina operationer. Han intog genom kapitulation Manheim den 2 Mars, hvari blott låg en Pfalzisk bataljon. Som fästningsverken voro förstörda, lät han åter upphjelpa dem, och derpå måste Heidelberg öfverlemna sig i hans våld. Uppmuntrad genom dessa framsteg uppfordrade Bernadotte Kommendanten i Philipsburg, Rhengrefven af Salm att öfverlemna fästningen. Då denne gaf ett svar, som var enligt med sin pligt, började man ett bombardement emot densamma. Men detta aflopp lika fruktlöst som underhandlingen, och belägringen måste upphäfvas. Straxt härefter nedlade han befälet och skyndade till Paris, hvarest han utnämndes till Krigsminister. Här visade han sig som en in-

insigtsfull man. Han var blefven utnämnd till denna vigtiga tjenst, emedan republiken då behöfde en man, hvars verksamhet och kända nit för det allmänna bästa kunde åter upprätta det felande i anstalterna.

Men snart började afundsjukan förfölja vår hjelte, hvarföre han nedlade sitt embete, som intogs af Millet-Mureau.

Emedlertid skedde den ryktbara revolutionen, som satte segervinnaren vid Lodi i spetsen för Franska affärerne. Vår hjelte, hvars utmärkta egenskaper upphöjde honom öfver sina likar, fick erfara nya bevis på den aktning, som Kejsar Napoleon hade för honom sedan det Italienska fälttåget. Först utnämndes han till Statsråd och sedan fick han befälet emot rebellerne i Vendée efter Brune, och man kan med skäl säga, att han tillintetgjorde alla insurgenternas anslag genom sin klokhet och fasta karakter. Till belöning härföre blef han genom dekret af den 19 Maj 1804 Marskalk af Frankrike.

Heders-

Hederslegionen hade förut blifvit inrättad och vår Hjelte fick äfven härutinnan en plats och blef Chef för åttonde Kohorten, som ligger i Aix. På sådant sätt belönar Napoleon sina krigare, som med samma nit strida för honom, som för republiken. Emedlertid nalkas en epok, som är den mest lysande i Franska annalerna, då Frankrike blef förvandladt till Kejsaredöme. Vid kröningen, som var den 2 Dec. 1804, bar vår Hjelte halskedjan. Under dessa högtidliga uppträden underlät ej regeringen att fästa sin uppmärksamhet på utvärtes angelägenheter. Hannover utan blodspillan intagit af Marskalk Mortier, fick en ny och mild befälhafvare i Marskalk Bernadotte, sedan den förstnämnde blifvit kallad till Paris att vara en bland Generalerna för Konsulargardet.

Ibland hans första företag var, att han inneslöt Bremen, af hvilken stad han begärde 1½ million till låns, men som vägrade att försträcka dessa penningar. Genom hämmande af all tillförsel, tvangs staden att lemna 250,000

 R:dr,

R:dr, hvaremot den erhöll förskrifningar och fri segelfart på Weser. Hamburg gaf en lika summa och nu kom ordningen till Lübeck, som förklarade, att den hvarken hade kredit eller penningar. Uti Aprill 1805 erhöll Bernadotte Svarta Örns orden ifrån Preussen och kort efter Hubertsorden från Bäjern.

Emedlertid betalte Lübeck 78,430 R:dr i konventionspenningar, och då lät vår Hjelte frigifva farten på Stockenitz i Lauenburg, som varit hämmad. Oaktadt dessa penningar och all den mildhet segervinnaren visade, kunde det dock icke hindras, att Hannover, som ett eröfradt land led mycket. 3000 man utskrefvos, som indeltes i 2 regementer och måste gå till det inre af Frankrike. Man bör likväl ej med stillatigande förbigå den menskliget, som Hannoveranerne tilldömma vår Hjelte. Han inskränkte Generalernas underhåll, lät sig sjelf betjenas af Kongl. köket, tilldelte officerarne penningar i ställe för den mat de skulle hafva af värdarne. Han lindrade de fattigas bör-

bördor, och då en stor brödbrist uppkom, sommaren 1805, skaffade han säd ifrån Frankrike. Äfven lät han flera regementer gå till deras hemorter, och resten, som var 20,000 man, gick från Hannover vid krigets början med Österrike 1805. Med en hastighet som karakteriserar Napoleon i alla sina handlingar, gick han emot Österrikarne och krossade deras makt, då de trodde honom vara fjerran ifrån dem. Arméen bestod af 7 korpser utom reserver, hvaraf den första stod under Marskalk Bernadotte. Österrikarne och Ryssarne ville hafva Bäjern på sin sida, men dess regent förblef trogen sitt förbund och tacksam emot den regent, som gaf honom en ärofull fred. Just derföre kallade koalitionen honom en affälling ifrån det både som Furste och enskild man gifna löfte, otrogen sitt folk, sin Kejsare och Alexanders bepröfvade vänskap *). Då Kurförsten af Bäjern hvarken genom vältalighet eller vapnens hotelser lät sig öfver-

*) Se Wiener Hofzeitung för den 16 Okt. 1805.

vertala, gick General Mack öfver Inn och kriget var förklaradt. Under det de öfriga Franska armékorpserne gingo rakt på Österrikarne, underhandlade Bernadotte i Kassel om fritt genomtåg, som ock skedde den 17 Sept. Derpå ställde han sin marsch åt Würzburg. Napoleons plan var att åt norr kringränna sina fiender och från Leck komma dem i ryggen. Derföre hade han utgifvit stränga order, att den 6 Okt. skulle alla kolonnerna vara vid Nördlingen, nordost om Ulm. Redan den 5 var Lannes der och äfven derföre måste Bernadotte, Marmont och Bäjrarne genaste vägen framtränga till denna stad. Denna väg förde genom Preussiska gebitet flera dagsmarscher. Ehuru Preussen hade förklarat sig för neutralt, gick Bernadotte genom Anspach på sin Kejsares befallning. *Pour gagner tout il faut hazarder tout* skall Franska Kejsaren skrifvit till vår Hjelte och befallt honom, att utan invändningar gå igenom Anspach. Preussen hade ingen armé att gifva eftertryck åt sin neutra-

litet,

litet, ej heller, om det än hade haft, var Konungens vilja att på denna tiden bryta med Napoleon. Preussen följde en falsk politik, och störtades i de olyckor, som voro en följd deraf. Redan sedan Polens delning hade Preussiska kabinettet förlorat all aktning, och ifrån den tiden kan man räkna början till denna mäktiga Stats förfall. Den 3 Okt. ryckte Bernadotte in uti Anspach till Uffenheim, och oaktadt alla protester gick han igenom detta neutrala land och ankom den 6 Okt. till Weissenburg. Enligt Preusiska berättelser gingo öfver 100,000 Fransoser igenom detta land, och fastän Marskalk Bernadotte förbudit vid strängaste straff alla excesser, så hände likväl, att på flera ställen utöfvades misshandlingar. Igenom detta raska, men djerfva och Preussens ära vanhedrande steg kommo Fransoserna Österrikarne i ryggen, som stodo stilla uti sina positioner vid Iller. Emedlertid inneslöts General Mack allt mer och mer, och han, som var nog lättrogen

att sätta tro till en spions berättelse, enligt hvilken ett uppror utbrustit i Paris, Engelsmännen landat i Boulogne och Franska arméen var på återmarschen, fann ej förr faran af sin belägenhet, och den afgrund, hvari han störtade sig, sitt fäderneslaud och sin armée, än det var för sent att hjelpa den *). Mack inneslöts i Ulm, och då han hvarken hade mod att slåss eller nog klokhet att draga sig undan, kapitulerade han den 17 Okt.

Under detta stod vår Hjelte mellan München och Inn och förföljde General Kienmajer samt inträffade den 12 uti Bäjerns hufvudstad. Kienmajer förenade sig med Ryssarne under Kutusow, så att han var 60,000 man. Likväl drogo de sig tillbaka, och några Franska bataljoner af Bernadottes korps gingo öfver Inn den 27 Okt. och han sjelf med Bäjrarne sydost öfver Salzburg emot Clagenfurth, hufvudstaden i Kärnthen. Men sedan Wien blifvit intagit genom Franska vapnens styrka,

---

*) Se Bülows feldzug vom 1805. 1 Th. pag. 238.

ka, vände vår Hjelte sig emot Böhmen och gick öfver Donau den 15 Nov. vid Stein. Franska arméens högra flygel stod den 30 Nov. vid Nicolsburg, centrum längs efter Schwartzawa; uti positionen vid Turas och venstra flygeln vid Brünn. Den 1 Dec. stötte Bernadottska korpsen till stora arméen. En blodig slagtning förestod som icke länge uteblef. Den gafs på samma dag, som Napoleon ett år förut blifvit krönt till Frankrikes Kejare. Anordningarne till slaget vid Austerlitz! utdeltes af Kejsar Napoleon sjelf: för att hålla Ryska venstra flygeln uti ovisshet, och innesluta den på en viss punkt, måste en division af Marskalk Davousts korps uppbryta till klostret Raygern. Befälet öfver venstra flygeln fick Marskalk Lannes, öfver högra Marskalk Soult, öfver centern Marskalk Bernadotte och öfver kavalleriet Prins Murat. Den venstra flygeln utbredde sig sill St. Anton, en förträfflig position, som var besatt med 18 kanoner. Emedlertid satte de allierade trupperne sig i rörelse mot Fransoserne kl. 7 om

 mor-

morgonen den 2 December 1805 i det de öfvergåfvo Pratzens höjder. De uppmarscherade i 5 kolonner, som kunde väl observeras af Fransoserne, hvilka det icke undgick, att riktningen af deras marsch förorsakade stort mellanrum, hvilket blef allt större och större i samma mon, som kolonnerna nalkades dalarne vid Telnitz, Sokolnitz och Kobelnitz. Fransoserne stodo orörliga i sina ställningar, tills horisonten började blifva klar. Nu redo Marskalkarne, hvilka hittills omgifvit Kejsaren, hvar och en till sin korps, och Kejsaren begaf sig till centrum. Lefve Kejsar Napoleon var signal till slaget. I samma ögonblick uppkom en kanonad på Fransosernas högra flygel, som Ryssarne redan hade tournerat. Men obekante med Fransosernas ställning, framträngde Ryssarna till Telnitz och hade redan eröfrat denna by, då de helt oförmodadt stötte på en division af Marskalk Davousts korps, hvilken, gynnad af ett tjockt töcken, plötsligen inträngde i Telnitz och förjagade Ryssarne. Då töcknet började skin-

skingras, framryckte Ryssarne å nyo, och i det deras första kolonn mycket utvidgade sig, intogo de å nyo Telnitz. Nu lemnade Fransoserne slätterne mellan Telnitz och Turas, men blefvo icke förföljde, emedan Ryssarnes kolonner icke stodo i förening med hvarandra. Den andra Ryska kolonnen hade i förening med den tredje öfvergifvit höjderna vid Pratzen och nalkades byn Sokolnitz, som var besatt af 2 bataljoner af divisionen Legrand. Här uppkom en stark kanonad, och Ryssarne trängde detta oaktadt, in i byn. Franska Kejsaren, som märkte att det felades sammanhang i Ryska-Österrikiska arméens rörelser, såg att venstra flygeln hade söndrat sig för långt ifrån centrum, lät derföre de massor anrycka emot medelpunkten, som han hade i beredskap. Franska arméens reserv, bestående af 10 bataljoner af Kejserliga gardet och 6 bataljoner af General Oudinots granadörer, blef qvar på höjderna emellan Schlaponitz och Kobelnitz. Deremot marscherade Marskalk Soult med begge divisionerna

St. Hilaire och Vandamme genom Kobelnits och Puntowitz för att rikta sitt anfall emot byn Pratzen. Vid samma tid tog Marskalk Bernadotte sin marsch mot höjderne af Blasewitz med divisionerne Rivaud och Drouet. Prins Murats kavalleri ställde sig på flera linier bland Bernadottes trupper och marscerade emellan Girschikowitz och Krug. Marskalk Lannes ryckte med begge divisionerne Caffarelli och Suchet på venster om Murat. Nu började slaget på alla punkter. Storförsten Constantin, som med gardena skulle utgöra högra flygelns reserv och framrycka ifrån höjderna vid Austerlitz till dem vid Blasewitz och Krug, hade ej förr nått sin bestämmelse, än han kom i träffning med Murats lätta kavalleri och Rivauds tiraljörer. Han besatte straxt med gardena byn Blasowitz och som han fick förstärkning af Lichtensteins kavalleri, så tog träffningen början med mycken häftighet. Ryssarne och Uhlanerne, uppmuntrade af den tappre General Essen, störtade med ra-

raseri på Franska lätta kavalleriet, som drog sig tillbaka genom infanteriets luckor. Uhlanerne angrepo då Franska kavaleriet på andra linien, men kommo emellan två eldar och straxt derpå i oordning. Storförstens garde som hade angripit för hastigt, blef drifvet på flyckten och kom till Först Bagrations korps, bakom hvilken det å nyo formerade sig. Denne General hade framryckt öfver posterna vid Posorsitz för att gå emot Marskalk Lannes.

Emedlertid var centrum äfven kommen i handgemäng, och Ryska Kejsaren med General en chef Kutusow ankom vid samma tid till fjerde kolonnen. Kl. var ungefär 9, då man upptäckte framför Pratzen en massa Franskt infanteri, som satte sig i rörelse för att bemäktiga sig höjderne vid detta ställe, förrän Ryssarne. Kutusow, öfverraskad af denna rörelse, insåg vigten af höjderna, ty höjden vid Pratzen var nyckeln till den positionen, som den allierade arméen hade öfverlemnat, och uti den invicklade belägen-

genhet, hvari åtskilliga kolonner af densamma befunno sig, berodde deras öde af dem, som voro mästare af dessa höjder. Straxt gaf han befallning att bjuda fienden spetsen, och intaga höjderna. Med långsamma steg nalkakades Fransoserna, och för att förhindra, att Kutusow blef förstärkt med Lichtensteins kavalleri, lät Bernadotte en af sina kolonner uppställa sig på högra sidan om Pratzen. Avantgardet af Ryska kolonnen nådde förr höjderna än Fransoserna, men, angripit af en öfverlägsen styrka, vände det lika hastigt tillbaka. För att vinna den terrain Ryska avantgardet förlorat, angrepo Ryssarne i massa. Franska kolonnerne förnyade icke förr sin eld, än Ryssarne voro på 100 steg, och desto blodigare blef den. De utvicklade småningom sina massor, ställde sig i åtskilliga linier i slagtordning, marscherade med snabbhet emot höjderne och stödde sin venstra flygel till byns kyrka och den högra på höjdens högsta spets. Att fördrifva dem ur denna vigtiga ställning, befallte Ryska

Kej-

Kejsaren sina bataljoner framrycka och om möjligt vore, taga Fransoserna i flanken. Med hårdnackenhet slogs man så länge tills Ryssarne icke allenast förlorat höjderna, utan äfven sina kanoner, som fastnade i den slippriga jorden. Deras återtåg skedde i oordning, och, genom den verkan hvarmed Franska artilleriet spelade på dem, med stor blodspillan. Nu var slagets utgång afgjord, fastän det ännu ej tagit slut. Ty under det man slogs vid Pratzen, befann sig Konstantin uti en grym strid om byn Blasowitz, som han låtit besätta. Bernadotte, som slogs här emot honom, var lycklig nog att få fienden att vika. Att uppehålla Bernadotte, öfverlemnade Storförsten höjderna, på hvilka han befann sig, och ryckte i linea emot Bernadottes massor. Nu började en liflig eld ur handgevären. Med otålighet, och utan öfverläggning, lät Storförsten angripa med bajonetten. Straxt drogo de Franska tiraljörerne sig tillbaka, och nu uppkom en ryslig kanonad. Under det en mördande kartescheld sträckte hela le-

der

der till jorden, angrep Franska gardets kavalleri, som stod uppställt uti infanteriets luckor, Ryska linien. Denna blef, emedan den lemnades utan understöd, bruten efter tappert försvar. Väl gjorde Storförstens gardesregemente till häst ett lyckligt anfall på Fransosernas flank för att befria infanteriet, men det var för sent. Tvungne till återtåg, samlade sig gardena på de höjder, de hade öfverlemnat före slaget, och fortsatte sin marsch till Austerlitz. Bagration, som hade varit lika olycklig emot Lannes, drog sig vid samma stund, som Ryska gardena lemnade höjderna vid Blasowitz, till Rausnitz, hvarifrån han gick mot aftonen till Austerlitz. Således var äfven den högra flygeln af den allierade arméen slagen. Lika olyckligt gick det på venstra flygeln vid Sokolnitz, hvarest General Przybyszewsky med 6000 man måste gifva sig. De allierades förlust på denna dag uppgifves till 40,000 man.

Efter detta slaget vände sig Soult och Bernadotte med de Kejserliga gar-

garden åt Ungern, men Tyska Kejsaren, hvars sista hopp hvilade på utgången af slaget vid Austerlitz, tänkte nu mer blott på att förkorta krigets plågor, och ingick derföre ett stillestånd, som grundlade freden i Presburg. Och så upplöstes de Gordiska knutarne af den tredje koalitionen.

Uti detta krig fick Bernadottes krigsära en ny glans. Vid de befordringar, som Kejsaren gjorde 1806, blef han också icke bortglömd, utan genom dekretet af den 5 Juni utnämndes han för sina tjenster, för sin i alla faror bepröfvade tapperhet till Hertig af Ponte Corvo *). Han fick landet som en suverän egendom, men som län af Kejsaren.

Kriget emellan Preussen och Frankrike utbröt och Bernadottes korps tillika med Davousts utgjorde centrum af Franska arméen. Den högra Franska flygeln gick emot Hof, centrum

*) Ponte Corvo är ett land, hvarom Påfven och Neapel länge tvistade, emedan det låg emellan begge Staterna.

rum öfver Bamberg emot Gera, och den venstra ilade öfver Schweinfurth och Koburg till Saalfeld. Den första betydande träffning stod vid Saalburg, der några Preussiska bataljoner ville göra öfvergången stridig för Fransoserna. Sedan denna flod var passerad, blef General Tauenzien, som stod med 9000 man vid Schleitz, omringad af Bernadotte och Murat. Det kom till träffning den 9 Okt., och då Tauenzien var omringad, hade han intet annat val än att gifva sig fången eller slå sig igenom. Han valde den senare utvägen, och med mycken manspillan lyckades det honom, oaktadt att Bernadotte och Murat, ja Napoleon sjelf gjorde allt för att hindra denna plan. Likväl tog Bernadotte hela Tauenziens bagage.

Emedlertid föregick det ryktbara slaget vid Auerstedt. Den 17 Oktober befann sig Bernadotte i Eisleben, då han erfor, att Preussiska reservarméen under Prinsen af Würtemberg var ankommen till Halle. Utan uppehåll gjorde han dispositioner till anfall.

fall. General Dupont fick order, att gå emot Halle, men divisionen Drouet, att stanna qvar som reserv. Slaget börjades den 18 Oktober, och Preussarne slogos, ehuru utan plan, mycket tappert. Fransoserne intogo Halle, hvilken plundrades. De bevis på tapperhet, som Preussarne visade i denna träffning, hade visserligen icke blifvit utan lyckliga följder, om deras befälhafvare hade visat mera insigter och större ståndaktighet. Prinsen af Ponte Corvo fick i denna träffning 5000 man tillfånga, hvaribland voro 2 Generaler; 34 kanoner och 4 fanor togos. Han förföljde de slagne Preussarne och tillika med Marskalk Lannes och Murat försökte han, att afskära den förföljda General Blücher ifrån Oder. Sedan Hohenlohe kapitulerat vid Prenzlau, var blott Blüchers korps, som hade förenat sig med Weimarska korpsen, öfrig af hela Preussiska arméen. På alla sidor förföljd, drog denne tappre krigare sig till Lübeck, för att der bakom Trave kunna försvara sig. Den 5 Nov. ankom han till Lübeck och redan den 6 var

Prinsens af Ponte Corvo avantgarde under Cæsar Berthiers anförande för Lübecks portar. Anfallet uteblef ej länge. Det riktades emot Burgthor, som försvarades af Prinsen af Braunschweig-Oels. Träffningen var gruffligt blodig, och oaktadt kartescheelden, framträngde Fransoserne igenom porten. Et gruffligt blodbad började, som varade i 4 timmar, under hvilken tid Blücher flygtade ur Lübeck. Staden, som blifvit intagen med storm, led omenskligt, och skulle lidit ännu mera, om ej Prinsens af Ponte Corvo menskliga uppförande hade stillat Franska krigarnes raseri. Vid detta tillfälle förvärfvade sig vår Hjelte en större ära genom sin omsorg för den olyckliga stadens bästa, än genom sjelfva segren. Hans dagsordres, hvari han uppmanade trupparne till menskligheten, och på det strängaste befallte ordning, är ett talande bevis på hans ädla tänkesätt. Måtte hvarje krigare, liksom denne Fältherre, uti menskliga handlingar söka sin förnämsta ära, så skall

han

han aldrig gå miste om verldens tacksamhet och de besegrades erkänsla!

Då Prinsen af Ponte Corvo hotade att följande dagen angripa General Blücher, så kapitulerade han i Rathan. Äfven tog vår Hjelte af den Svenska korpsen, som låg i Travemünde, och ej kunde undkomma för vidrig vind, 1100 man tillfånga, af hvilka många som nu återkommit, med en mun upphöja den menskligheten, som karakteriserar Prinsen af Ponte Corvo.

Ifrån Lübeck marscherade vår Hjelte till Polen, och ankom dit i slutet af November med hela sin korps. Prinsen kommenderade venstra flygeln af stora Franska arméen i slaget vid Pultousk den 26 December. Denna slagtning kostade mycket folk å ömse sidor, och var, ehuru blodig, till ingen nytta, och ej afgörande. Omkring Osterode hade Prinsen sitt högqvarter. Här blef han angripen af Ryssarne under General Markow. Häftigast var striden vid byn Pfarrersfeldchen, hvarest Ryssarne togo fanan ifrån 9:de Franska linie-infanteri-regemen-

mentet och detta återtog densamma. Under det Fransoserne ryckte öfver Mohrungen, för att kringränna Ryssarne, stötte den af Först Galitzin på recognoschering utskickade Prins Dolgorucki med sin dragondivision öfver Brückendorf på Mohrungen, gjorde der ett byte af alla Prinsens af Ponte Corvo ekipager och dess kansli, samt tog 3 officerare och 120 man tillfånga. Detta förhindrade likväl icke Ryssarnes nederlag. Striden varade inpå natten, och först sedan Ryssarne dragit sig till Liebstadt, återtog Prinsen af Ponte Corvo sin position vid Elbing, för att förena sig med Marskalk Ney.

Efter slaget vid Preussisch-Eylau, besatte Prinsens af Ponte Corvo korps Braunsberg, Frauenburg, Mühlhausen, Preussisch-Holland och stranden af Frischhaf. Vid vårens början öppnades fälttåget å nyo. Den 5 Juni kom det till en skarp träffning vid Spandau, hvarest vår Hjelte blef blesserad, så att hans korps anfördes i slaget vid Friedland, ej af honom sjelf, utan af General Victor.

Efter

Efter freden i Tilsit kommenderade Prinsen af Ponte Corvo Franska trupparne i norra delen af Tyskland. Hans högqvarter ombyttes flera gånger, men var merändels i Hamburg. Han skulle äfven kommendera den tillämnade expeditionen emot Sverige, som oförmodade händelser till intet gjorde. Vid kriget, som utbröt med Österrike, kommenderade han Sachsiska arméen. Utom andra träffningar, hvari han var som frivillig, var han också ibland Anförarne i slaget vid Wagram. Alla dessa bedrifter hafva spridt en ny glans kring de lagrar, som Prinsen af Ponte Corvo förut hade förvärfvat; och alltid skall han derföre räknas ibland de Män, som genom sin tapperhet frälst, genom sin klokhet gagnat, och genom sin menskligher hedrat sitt Fädernesland.

Johan Baptist Julius, Prins af Ponte Corvo, af Rikets Ständer enhälligt utkorad Svea Rikes Kronprins, den 21 Augusti 1810, är förmäld den

16

16 Augusti 1798 med BERNARDINE EUGENIE, född den 8 Nov. 1781. Deras Son JOSEF FRANZ OSCAR, född den 4 Julii 1799, med all den ömma sorgfällighet, som kan önskas, af sin Store Fader uppfostrad, utvecklar tidigt de ädla egenskaper, som hos oss föda ett välgrundadt hopp, att Han en dag skall göra Sverige sällt och blifva Verldens kärlek!

Gunnar W. Lundberg.
— Uppsala —